

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2021-08-12 Nr.
Vilnius

Posėdis įvyko 2021 m. rugpjūčio 12 d. 09.30–10.00 val. nuotoliniu būdu (pasitelkiant informacines ir ryšių technologijas).

Posėdžio pirmininkė – Agnė Bilotaitė, vidaus reikalų ministrė, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijos (toliau – VESK) pirmininkė.

Posėdžio sekretorius – Kasparas Večerskis, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD) Civilinės saugos valdybos Civilinės saugos planavimo ir koordinavimo skyriaus vyriausiasis specialistas.

POSĖDŽIO DALYVIAI:

VESK nariai:

Giedrė Balčytytė, Vyriausybės kanclerė (komisijos pirmininko pavaduotoja), Arvydas Anušauskas, krašto apsaugos ministras, Aušrinė Armonaitė, ekonomikos ir inovacijų ministrė, Evelina Dobrovolska, teisingumo ministrė, Arūnas Dulkys, sveikatos apsaugos ministras, Saulius Greičius, PAGD direktorius, Kęstutis Navickas, žemės ūkio ministras, Marius Skuodis, susisiekimo ministras, Rustamas Liubajėvas, Valstybės sienos apsaugos tarnybos vadas, Mindaugas Steponavičius, Lietuvos kariuomenės Gynybos štabo viršininkas.

Įgalioti asmenys:

Albinas Vilčinskas, kultūros viceministras, Kęstutis Budrys, Valstybės saugumo departamento direktoriaus pavaduotojas, Julius Lukošius, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos kancleris, Albinas Zanavičius, energetikos viceministras, Arūnas Paulauskas, Lietuvos policijos generalinio komisaro pavaduotojas, Danas Augutis, aplinkos viceministras, Gediminas Norkūnas, finansų viceministras, Ana Selčinskienė, socialinės apsaugos ir darbo kanclerė.

Kiti asmenys:

Vitalij Dmitrijev, vidaus reikalų (toliau – VRM) viceministras, Vincas Jurgutis, ekonomikos ir inovacijų viceministras, Aušra Bilotienė Motiejūnienė, sveikatos apsaugos viceministrė, Dainius Kaunas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos (toliau – LRVK) Grėsmių valdymo ir krizių prevencijos grupės vadovas, Emilis Kazlauskas, LRVK Grėsmių valdymo ir krizių prevencijos grupės patarėjas, Eglė Gasiūnaitė, LRVK vyriausioji patarėja teisės klausimais, Agneta Ladek, VRM ministrės patarėja, Darius Vasaris, VRM Viešojo saugumo politikos grupės vyresnysis patarėjas, Mindaugas Bajarūnas, VRM Strateginės komunikacijos skyriaus vedėjas, Božena Zaborovska-Zdanovič, VRM Strateginės komunikacijos skyriaus patarėja, Mindaugas Kanapickas, PAGD direktoriaus pavaduotojas, Aušra Juodaitienė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Administravimo departamento direktorė, Artūras Radvilas, Lietuvos kariuomenės Gynybos štabo viršininko pavaduotojas operacijoms, Eglė Grajauskienė, Seimo narė Agnė Bilotaitės padėjėja, Laima Zlatkutė, Krašto apsaugos ministerijos Gynybos politikos grupės patarėja, Saulius Jarmalis, žemės ūkio ministro patarėjas, Vytautas Keršanskas, Krašto apsaugos ministerijos Gynybos politikos grupės patarėjas.

POSĖDŽIO DARBOTVARKĖ:

1. Dėl Lietuvos Respublikos karinės jėgos naudojimo statute nustatytų teisių kariams suteikimo.
Pranešėjai – Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos atstovas, Krašto apsaugos ministerijos atstovas
2. Esamos ekstremaliosios situacijos būsenos dėl masinio užsieniečių antplūdžio pristatymas ir valstybės bei savivaldybių institucijų įsitraukimo į ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio suvaldymo galimybes.
Pranešėjas – Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos atstovas
3. Dėl lėšų, skirtų iš valstybės rezervo, panaudojimo valstybės sienos padengimui vieline tvora „Concertina“.
Pranešėjas – Vidaus reikalų ministerijos atstovas
4. Dėl būtinų priemonių organizavimo užsieniečių apgyvendinimo vietoje, įrengtoje Šalčininkų rajono savivaldybės Rūdninkų kaime.
Pranešėjas – Vidaus reikalų ministerijos atstovas

POSĖDŽIO EIGA:

Agnė Bilotaitė, vidaus reikalų ministrė, VESK pirmininkė, pasveikino posėdžio dalyvius, pristatė darbotvarkę ir pasiūlė pradėti posėdį.

1. SVARSTYTA: Dėl Lietuvos Respublikos karinės jėgos naudojimo statute nustatytų teisių kariams suteikimo.

VESK pirmininkė pristatė VESK nariams argumentus, kodėl būtina suteikti daugiau teisių kariams ekstremaliosios situacijos metu. Šiuo metu Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT) ir Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VST) susiduria su dideliais iššūkiais valdant neteisėtos migracijos situaciją prie Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos sienos. Dėl susidariusios padėties Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. 517 paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija visoje šalyje. Siekiant sustiprinti Lietuvos Respublikos sienos su Baltarusijos Respublika apsaugą ir suvaldyti ekstremaliąją situaciją, vadovaujantis Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymu yra pasitelkti Lietuvos kariuomenės kariniai vienetai, kurie teikia pagalbą VSAT patruliuojant pasienio užkardose ir VST pajėgoms patruliavimo ir stebėjimo užduotims vykdyti įvairiose šalies vietovėse. Būna atvejų, kai neteisėtai sieną kertantys asmenys nepaklūsta VSAT ir VST pareigūnų nurodymams, bėga ar priešinasi, kelia neramumus, pasišalina iš laikino sulaikymo ir apgyvendinimo vietų, todėl atsiranda poreikis juos persekioti, sulaikyti, ar (ir) taikyti specialiąsias priemones. Taip pat, vykdant minėtas patruliavimo ir stebėjimo funkcijas, tenka stabdyti įtarimą dėl asmenų gabenimo sukėlusias transporto priemones ir jas tikrinti. Atliekant visus šiuos veiksmus reikia identifikuoti asmenis, patikrinti, ar jie neturi pavojingų daiktų, todėl yra būtina atlikti asmenų apžiūrą, dokumentų ar jų daiktų patikrinimą. Pažymėtina, kad gali susiklostyti tokios aplinkybės, kad aukščiau nurodytas priemones gali tekti taikyti ne tik prieš neteisėtai į Lietuvos teritoriją patekusius užsienio valstybių piliečius, bet ir prieš kitus asmenis, įskaitant Lietuvos piliečius, jeigu jie prisideda prie neteisėtos migracijos ar kitais savo veiksmais trukdo VSAT ar VST pareigūnams atlikti aukščiau nurodytus veiksmus. VSAT ir VST pareigūnams nebepakanka pajėgų užtikrinti minėtų grėsmių suvaldymą, nes pasitelkti kariai neturi teisės duoti privalomus nurodymus asmenims, persekioti ir juos sulaikyti, laikinai apriboti galimybę patekti į tam tikrą teritoriją ar patalpą, tikrinti asmenų dokumentus, sustabdyti, tikrinti ir apžiūrėti transporto priemones, jose esančius krovinius ir daiktus, taip pat asmenis ir jų bagažą, panaudoti specialiąsias priemones ir kt. Neužtikrinus Lietuvos Respublikos sienos su Baltarusijos Respublika ir asmenų laikino sulaikymo ir (ar) apgyvendinimo vietų apsaugos, kyla grėsmė visuomenės rimčiai, nes nebus galimybių visų apgyvendinti ir suteikti jiems tinkamas sąlygas iki bus išspręstas jų klausimas. Trūkstant pajėgų, turinčių minėtoms funkcijoms vykdyti reikalingas teises, kyla grėsmė, kad nebus užtikrintas ne tik užsieniečių, bet ir aplinkinių gyventojų saugumas. Siekiant sustiprinti Lietuvos Respublikos sienos su Baltarusijos Respublika apsaugą ir suvaldyti ekstremaliąją situaciją

VESK pirmininkė pasiūlė pritarti tikslingumui teikti prašymą Vyriausybei siūlyti Prezidentui priimti sprendimą 3 mėnesiams suteikti kariams Lietuvos Respublikos karinės jėgos naudojimo statuto 13 straipsnio 1² dalyje nustatytas teises.

VSAT vadas Rustamas Liubajėvas VESK nariams teigė, kad dėl susidariusios situacijos prie valstybės sienos didesnių teisių suteikimo kariams poreikis tikrai yra. Nors nuo rugpjūčio 3 d., kai buvo imtasi papildomų veiksmų prie valstybės sienos, neteisėtų migrantų srautai mažėja (per praeitą parą 11 asmenų bandė neteisėtai kirsti Lietuvos sieną), tačiau aktyvių veiksmų poreikis, bendradarbiaujant su Lietuvos kariuomene išlieka, todėl jų įgaliojimai prie valstybės sienos turėtų būti išplėsti – kariuomenei turėtų būti suteikiamos policinės funkcijos. R. Liubajėvo teigimu, neteisėti migrantų srautai didėja prie kaimyninių šalių – Latvijos ir Lenkijos sienų, todėl bendrų veiksmų poreikis prie vidinės sienos būtų reikalingas, jei susiklostytų tokia situacija, kad Latvijos pasieniečiai nesusetvarkytų su didėjančiais neteisėtų migrantų srautais.

Krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas VESK nariams sakė, kad papildomų įgaliojimų kariams suteikimas dalį pasienio problemų išspręstų, nes iki šiol kariai buvo stebėtojų vaidmenyje ir savo galimybių panaudoti negalėjo. Jis minėjo, kad kariai bus apmokyti trumpuose kursuose, nes pagal siūlomą jų teisių praplėtimą, kariai tokių įgūdžių neturi.

NUTARTA:

1. Pritarti tikslingumui teikti motyvuotą prašymą Vyriausybei siūlyti Prezidentui priimti sprendimą suteikti kariams Karinės jėgos naudojimo statute nurodytas teises šio statuto nustatytais sąlygomis įsigaliojus pakeitimams.

2. Įgalinti VESK pirmininką, vadovaujantis Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 18 straipsnio 2 dalimi, paskelbtos ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio metu konstatavus objektyvų poreikį pasitelkti karinius vienetus, įstatymo nustatyta tvarka teikti prašymus krašto apsaugos ministrui.

2. SVARSTYTA: Esamos ekstremaliosios situacijos būsenos dėl masinio užsieniečių antplūdžio pristatymas ir valstybės bei savivaldybių institucijų įsitraukimo į ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio suvaldymo galimybės.

VESK pirmininkė teigė, kad ekstremalioje situacijoje spęstinų iššūkių spektras vis didėja. Pradžioje buvo sienos kontrolės ir apgyvendinimo klausimai, dabar atsiranda ir socialinės apsaugos, sveikatos, švietimo ir kiti klausimai, todėl VRM ministrė labai dėkojo susitelkusioms ir įsitraukusioms į ekstremaliosios situacijos valdymą valstybės ir savivaldybių institucijoms, Lietuvos šaulių sąjungai. Vis tik, anot VESK pirmininkės, įvairėjant iššūkių spektrui, didėja ir pagalbos poreikiai, todėl buvo padaryti pakeitimai Civilinės saugos įstatyme, VESK suteikiant įgaliojimus valstybės ir savivaldybių institucijoms, kitiems subjektams įsitraukti į ekstremaliosios situacijos likvidavimą ir padarinių šalinimą bei teikti pagalbą Vidaus reikalų ministerijos prašymu.

VSAT vadas Rustamas Liubajėvas teigė, kad šios ekstremaliosios situacijos valdymo metu iškilo nemažai problemų, kai prireikdavo pagalbos iš savivaldybių ir padėjo toms, kurios aktyviai bendradarbiauja, kai reikia apgyvendinti nelegalius imigrantus ir sudaryti jiems tam tikras gyvenimo sąlygas.

NUTARTA:

1. Pavesti ministerijoms ir kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitiems subjektams ir socialiniams partneriams pagal kompetenciją įsitraukti į ekstremaliosios situacijos likvidavimo ir padarinių šalinimo veiklas ir teikti pagalbą esant Vidaus reikalų ministerijos prašymams.

2. Vadovaujantis Civilinės saugos įstatymo 11 straipsnio 4 dalies 2 punktu, ir atsižvelgiant į ekstremaliosios situacijos dinamiką bei operatyvių sprendimų poreikį, pavesti valstybės lygio ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio operacijos vadovui priimti sprendimus, reikalingus ekstremaliajai situacijai likviduoti.

3. SVARSTYTA: Dėl lėšų, skirtų iš valstybės rezervo, panaudojimo valstybės sienos padengimui vieline tvora „Concertina“.

VRM viceministras Vitalij Dmitrijev pristatė VESK nariams vielinės tvoros „Concertina“ būtinybę pasienio zonoje. Šiuo metu jau yra įstatymas dėl fizinio barjero pasienyje įrengimo, tačiau jis turi būti apsaugotas. Kol fizinio barjero nėra, yra priimtas sprendimas, kad pavojingiausiame ruože būtų tiesiama 6 eilių vielinė tvora, tokiu būdu padengiant 95 km pažeidžiamiausios valstybės sienos atkarpos dalį. Jis minėjo, kad šiuo metu yra kalbama su Estija dėl vielinės tvoros „Concertina“ pirkimo sutarties sudarymo. Viceministras paprašė VESK pritarimo vielinės tvoros „Concertina“ montavimo darbams pasienyje su Baltarusijos Respublika ir pateikė galutinius siūlymus.

NUTARTA:

1. Pritarti, kad iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 542 skirtų 4 840 000 eurų valstybės rezervo lėšų, vieline tvora „Concertina“ būtų tiesiama pagal Lietuvos kariuomenės ekspertų pasiūlytą 6 eilių technologiją ir skubiai būtų padengta 95 km pažeidžiamiausia valstybės sienos atkarpa.

2. Pritarti skubiems reikalingos „Concertina“ vielos ir jos montavimo dalių įsigijimams iš kitų šalių valstybės institucijų G2G (government to government) sandoriais, taip pat kitoms priemonėms (įskaitant neskelbiamus viešuosius pirkimus), reikiamoms užtikrinti nepertraukiamą „Concertina“ vielos montavimą 95 km pavojingiausiame Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika ruože.

4. SVARSTYTA: Dėl būtinų priemonių organizavimo užsieniečių apgyvendinimo vietoje, įrengtoje Šalčininkų rajono savivaldybės Rūdninkų kaime.

VESK pirmininkė A. Bilotaitė teigė, kad šiuo metu Rūdninkų poligone yra apgyvendinta apie 800 asmenų. Nėra tinkamos tvoros, kyla ir kitų darbo organizavimo problemų, todėl šis objektas nėra tinkamas ir saugus. Prieš dvi savaites dėl tinkamos tvoros statymo buvo kreiptasi į Šalčininkų rajono savivaldybę, tačiau leidimai nėra greitai suderinami, todėl neina operatyviai organizuoti pirkimų ir įsigyti tvoros bei ją pastatyti.

NUTARTA:

1. Įpareigoti VST mokymo centrą ir (ar) jame įrengtus apgyvendinimo objektus valdančias ir (ar) administruojančias institucijas imtis visų būtinų veiksmų, skirti žmogiškuosius išteklius, taip pat įrengti reikalingas technines ir inžinerines priemones, kad būtų visapusiškai sustiprintas ir užtikrintas šio užsieniečių apgyvendinimo objekto saugumas ir būtinosios apgyvendinimo sąlygos.

2. Pavesti Šalčininkų savivaldybės administracijai skubiai (per vieną darbo dieną) išduoti leidimus apsauginėms tvoroms šiame apgyvendinimo objekte ir (ar) šalia jo statyti, jeigu jų reikia pagal nustatytus reikalavimus.

Visiems sprendimams pritarta bendru sutarimu.

Vidaus reikalų ministrė,
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
ekstremalių situacijų komisijos pirmininkė

Agnė Bilotaitė

Posėdžio sekretorius

Kasparas Večerskis